

Verleiden tot gezond gedrag

Prof. dr. Emely de Vet

Wageningen University and Research

WAGENINGEN UR
For quality of life

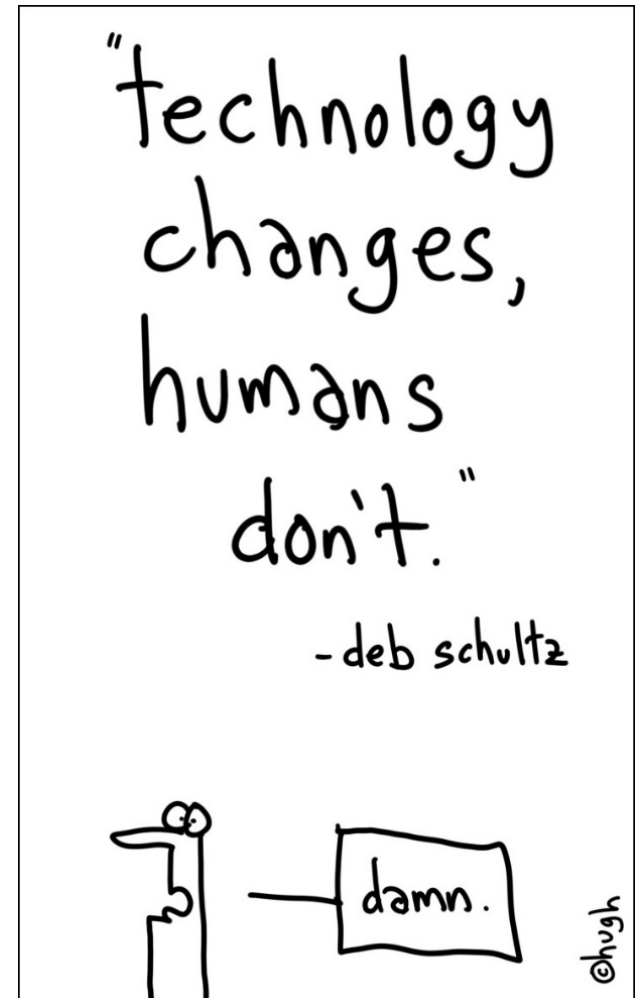
Voeding in NL

- 95% eet onvoldoende groente
- 90-95% eet onvoldoende fruit
- 80% eet onvoldoende vis

- 48% heeft overgewicht
- 31% heeft verhoogde bloeddruk
- 23% heeft ongunstig serum cholesterol gehalte

Gedragsverandering essentieel, maar lastig

45% van mensen valt
binnen maand na
veranderpoging terug in
oude gewoonten

(Norcross et al., 2002)

“Ik wil gezond zijn,
ik ga 100 dagen
suikervrij!”

“Wat een lekker taartje,
een keertje zondigen
kan geen kwaad”

“Vanavond ga ik
echt een keer
vroeg naar bed”

“Toch nog maar
een aflevering
netflixen?”

Waarom is gedrag veranderen moeilijk?

Reflectief systeem

- Afwegingen maken
- Plannen/vooruitdenken
- Onderdrukken impulsen
- Traag, kost moeite/energie

Impulsief systeem

- Genereert impulsief gedrag
- Cue triggert onmiddellijke reactie
- Automatisch en onbewust
- Snel, intuïtief en efficient

WAGENINGENUR
For quality of life

Waar gaat het mis?

- Voedingscommunicatie gaat uit van ‘reflectief’ gedrag, terwijl vaak het impulsieve systeem reageert
- 200 voedingsgerelateerde keuzes per dag, waarvan 70% van voortkomt uit het impulsieve systeem (Wansink & Sobal, 2007)

Food Factory

★ Chips ★ Cheeseburgers ★ Beefburgers ★ Jumbo Sausages ★ Chips ★

★ Tea and

PORK

CHEESEBURGERS

CHIPS

LONGS

Steak Roll
Pork Roll
Chips
Chips 'n' Peas
Chips 'n' Gravy
Chips 'n' Curry
Pot of Peas
Corn on the Cob
Battered Pop
Water
Milk Coffee
Tea
Hot Chocolate

Food

FOOT LONGS

FOOT LONGS

Fresh Made Food

★ Chips ★ Cheeseburgers ★ Beefburgers ★ Jumbo Sausages ★ Chips ★

and Coffee ★

FOOD
FACTORY
MENU

Cheeseburger
Beefburger
Chicken Burger
Jumbo Sausage
Hot Pork
Corn on the Cob
Chips
Gravy
Curry
Peas

Ice Cold Drink
NESCAFÉ Coffee
PG Tips
Cadbury
Hot Chocolate

TOMATO SAUCE
BROWN SAUCE

BROWN SAUCE
TOMATO SAUCE

9 lunchrooms, eetcafés en restaurants
 4 Chinese (afhaal)restaurants
 6 Pizza, döner & shoarma
 5 snackbars

SPECIAAL AANBEVOLEN KANTONESE GERECHTEN (met witte rijst)

166	La Tja Ha	€ 16,00
	(Chinese garnalen met groenten en scherpe saus)	
167	Kon Bao Kai	€ 13,10
	(kipfilet met cashewnoten in pittige saus)	
168	Kon Bao Yuk	€ 13,10
	(varkenshaas met cashewnoten in pittige saus)	
169	Kon Bao Ngau	€ 15,20
	(ossenhaas met cashewnoten in pittige saus)	
170	Kon Bao Ha	€ 16,00
	(garnalen met cashewnoten in pittige saus)	
171	Kan Yuk Sie	€ 13,80
	(geb. varkensreepjes in chilisaus)	
172	Chao Kai Sie	€ 13,80
	(geb. kipreepjes in chilisaus)	
173	Tjoh Si Yuk	€ 13,10
	(geb. varkenshaas met groenten in tomatensaus)	
174	Woei Woh Yuk	€ 13,10
	(varkenshaas met rode peper en sesamolie in gembersaus)	
175	Woei Woh Kai	€ 13,10
	(kipfilet met rode peper en sesamolie in gembersaus)	
176	Woei Woh Ngau	€ 15,20
	(ossenhaas met rode peper en sesamolie in gembersaus)	
177	King Do Kai	€ 13,10
	(geb. kipfilet met vruchten in zoetzoursaus)	
178	Hei Jiao Kai	€ 13,10
	(kipfilet met zwarte pepersaus en groenten)	
179	Hei Jiao Yuk	€ 13,10
	(varkenshaas met zwarte pepersaus en groenten)	
180	Hei Jiao Ngau	€ 15,20
	(ossenhaas met zwarte pepersaus en groenten)	
181	Sa Cha Kai	€ 13,10
	(kipfilet met barbecuesaus en groenten)	
182	Sa Cha Ngau	€ 15,20
	(ossenhaas met barbecuesaus en groenten)	
183	Sa Cha Ha	€ 16,00
	(garnalen met barbecuesaus en groenten)	
184	Yu Xiang Kai	€ 13,10
	(kipfilet met pittige saus en groenten)	

Alle gerechten worden geserveerd met witte rijst.
 In plaats van witte rijst kan besteld worden:
 *nasi of bami: + € 0,70
 *mihoen of Chinese bami: + € 3,00

Een portie kroepoek gratis
 bij bestelling boven € 35,00
 Een fles witte/rode wijn gratis
 bij bestelling boven € 70,00
 Alleen geldig voor afhalen.

PRIJSLIJST VOOR AFHALEN
 JANUARI 2016

CHINEES INDISCH RESTAURANT

POM LAI

蓬萊酒樓

CATERING

"Pom Lai" verzorgt ook uw feesten thuis!
 Familie-, personeels- en huwelijksfeesten
 geheel verzorgd voor een leuke prijs.
 Vraag vrijblijvend naar de mogelijkheden!
 Vraag er gerust naar.

**Raadhuisplein 5
 5121 JX Rijen
 Holland
 Tel.: 0161 - 22 38 74
www.pomlai-rijen.nl**

Openingstijden

Dinsdag t/m Donderdag:
 van 16.00 uur tot 21.00 uur

Vrijdag en Zaterdag:
 van 16.00 uur tot 21.30 uur

Zondag en feestdagen:
 van 12.00 uur tot 21.30 uur

Gesloten op maandag

4 grote supermarkten

2 buurtsupers

2 bakkers

1 slager

+ boekwinkel, apotheek,
drogist, tuincentrum,
bouwmarkt

12

verschillende
kleuren M&Ms

56

soorten hagelslag

Verleiding weerstaan vraagt zelfbeheersing

- Zelf-regulatie: sturen van aandacht, emoties, acties en impulsen met het oog op persoonlijke doelen
- Conflict tussen onmiddellijke verleiding en een mogelijk grotere beloning in de toekomst → uitstel van behoeftebevrediging

Wat betekent dit voor interventies?

- Verleidelijke voedselomgeving aanpakken: realistisch?

- Leren omgaan met omgeving: navigeren?

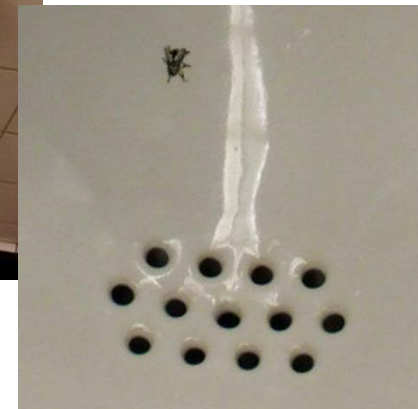

Benut het impulsieve systeem:

Laat het paard automatisch de goede kant op hollen

Benut het impulsieve systeem

- Nudging = **simpele aanpassingen** in de keuzecontext die **gedrag beïnvloedt** door gebruik te maken van de **gedachteloze manier** waarop mensen keuzes maken, zonder alternatieve keuzes onmogelijk te maken
- Benut of corrigeer biases, heuristieken en denkfouten

Benut impulsieve systeem

- Social proof: “als anderen het doen, zal het wel goed zijn”
- Geef hints over het gedrag van anderen

Van 7% naar 28% onder ‘impulsieven’

Salmon, Fennis, Adriaanse, De Ridder, & De Vet, 2014, Health Psychol
Salmon, De Vet, Fennis, Veltkamp, Adriaanse & De Ridder, 2015, Food Quality Pref

Met papiertjes:
2-3 keer zo veel mensen pakken wat

Prinsen, De Ridder, & De Vet, 2013, Appetite

Benut impulsieve systeem

Gezonde keuze van 38% naar 59%

Benut center stage effect

Benutten impulsieve systeem

- Benut portion size effects: Serveer een grotere portie snackgroente

54% meer consumptie

Benutten van een gebrek aan zelfbeheersing

Zet ongezond eten iets verder weg

- Binnen bereik versus reiken
- 50cm verschil
- +/- 70% vs +/- 40% eet
- Verder weg zetten geen effect

NWO WINK & ZonMW HINTS

Universiteit Utrecht

raad voor **V**olksgezondheid en
Samenleving

Versterk reflectieve systeem:
Maak de berijder behendiger

Benut het impulsieve systeem:
Laat het paard automatisch de goede kant op hollen

Versterk reflectieve systeem

- Aanleren van strategieën om weerstand te bieden aan verleiding
- Tempest project
- >15.000 kinderen en jongeren
- 9 landen: Nederland, België, Duitsland, Verenigd Koninkrijk, Finland, Denemarken, Polen, Portugal en Roemenië.

Reflectieve system: zelf-regulatie strategieën

Categorie	Specifieke strategie
Verminder hoeveelheid verleidingen	Vermijden van verleiding
	Controleren omgeving
Verminder aantrekkingskracht van verleiding	Afleiding zoeken
	Onderdrukken
Versterk het gezondheidsdoel	Doelen en regels stellen
	Stilstaan bij doelen

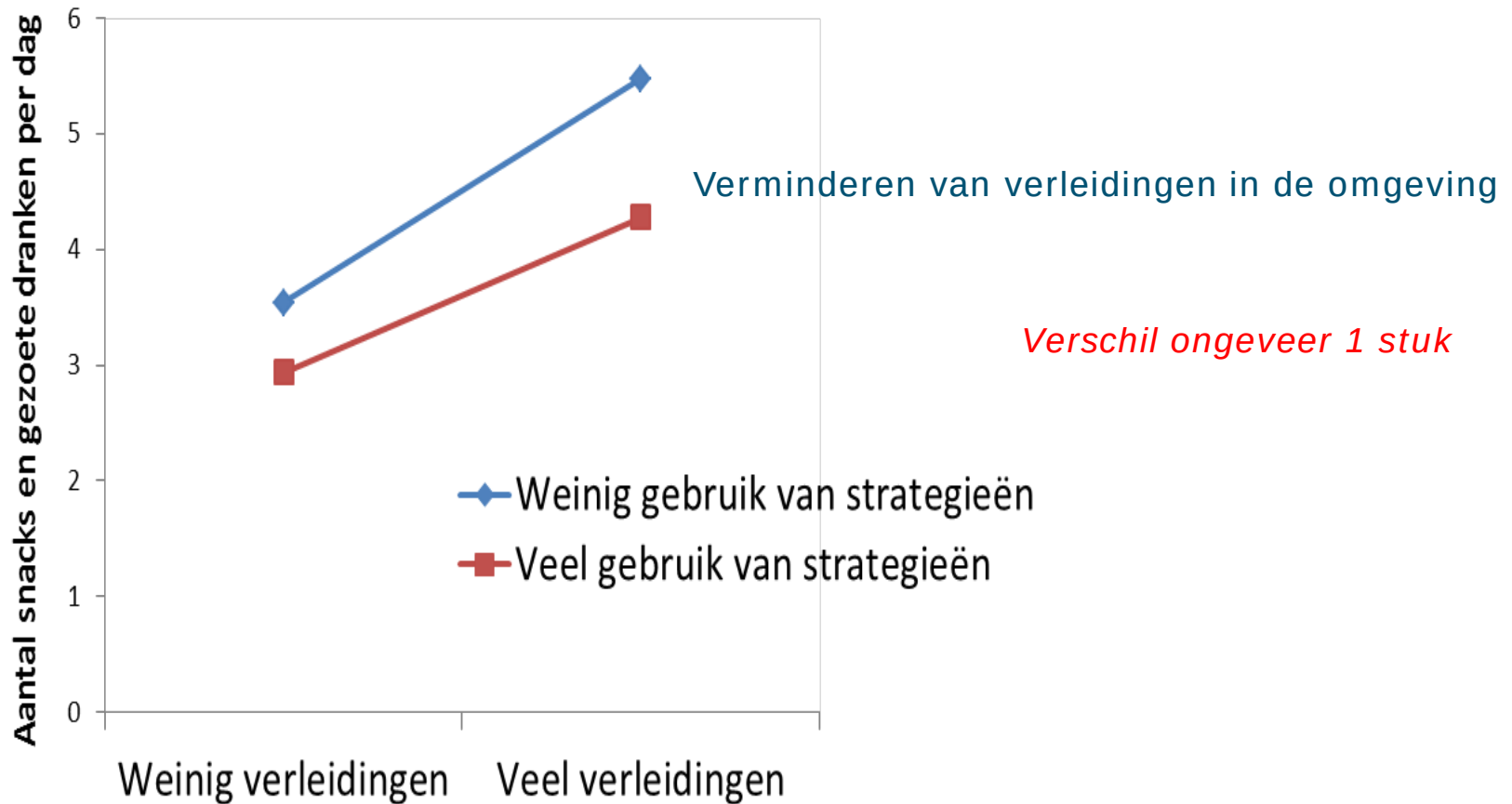
Reflectieve systeem: nut van strategieën

- Jongeren: Frequenter gebruik van strategieën (TESQ-E)
  - Lagere snack inname
  - Lagere inname van gezoete dranken
  - Hogere fruit inname
  - Hogere groenteconsumptie & vaker ontbijt
- Volwassenen: portie-controle strategieën
  - Gezond gewicht versus overgewicht/obees

Strategieën beschermen tegen omgeving

2764 jongeren uit Nederland, Verenigd Koninkrijk, Polen, Portugal

Versterk reflectieve systeem

- Hoe gebruik van zelf-regulatie strategieën verbeteren?
- Confrontatie met verleiding activeert zelf-regulatie
  - In een verleidingvrije omgeving geen mogelijkheid tot aanleren van zelf-regulatie?
  - Kan blootstelling aan verleiding functioneel zijn in het aanleren van zelf-regulatie?
- Gecontroleerde blootstelling als een “vaccin”
  - Tastbaar en zichtbaar, maar niet gegeten

Een experiment: Snoep in de klas

■ De groepen

- Snoeppot op het bureau van de leraar
- Rekenen met snoepjes
- Controlegroep zonder snoep

■ 5 dagen blootstelling

- Vragenlijst
- Hoeveel snoep wil je nu

Antwoordformulier Woensdag

We gaan vandaag rekenen met procenten. We beginnen met een paar opwarmertjes.

Opwarmertjes

Stel je hebt 10 snoepjes in een zakje. Hiervan mag je maar een percentage aan snoepjes pakken. Hoeveel snoepjes mag je bij de volgende percentages pakken.

50% = ... snoepjes

90% = ... snoepjes

10% = ... snoepjes

Conclusie

- Verleiding hoeft niet alleen maar negatief te zijn
- We interacteren met de omgeving
  - Interpretieren onze voedselomgeving
  - Reageren op de voedselomgeving
  - Navigeren door de voedselomgeving
  - Leren via de voedselomgeving
- Inzetten om te verleiden tot gezond gedrag

Bedankt voor uw aandacht!

Emely.devet@wur.nl

WAGENINGENUR
For quality of life